

התרעה של תעניות אחרונות

מבואר במשנתנו, שאחד מהדברים ששבע תעניות אחרונות יתירות על התעניות הקודמות הוא, שבתעניות אחרונות מתריעים.

ומסקנת הגמרא, שהכוונה לכך שתוקעים בשופרות, שלשון התרעה הוא כמו תרועה, וסתם תרועה יש תקיעה לפנייה ולאחריה, שעל כל שש הברכות שמוסיפים בתפילת התעניות האחרונות, היו עושים תקיעה תרועה ותקיעה, סך הכל שמונה עשרה תקיעות לשש הברכות, והיו עושים כן, משום שנאמר, "וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֲתֶם וְהָרֵעְתֶם בְּחֻצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֹיְכֶם" (במדבר י"ט), שהתקיעה בעת צרה מועילה להכניע לבם לשוב מחטאתם, ותסור מעליהם הצרה.

אכן מתחילה היה נראה, שנחלקו בדבר זה רב יהודה ורב יהודה בנו של רב שמואל בר שילת משמו של רב, הראשון אומר שמריעין בשופרות, והאחרון אומר שמריעין בעננו, כלומר שצועקים בקול רם, שה' יענה אותנו^א, ואומרים, "עננו אבינו עננו, עננו אלקי אברהם עננו, עננו אלקי יצחק עננו, עננו אלקי יעקב עננו ...", [הכל כפי שאומרים בסוף הסליחות]^ב.

אולם מהברייתא למדו, כפי שנתבאר, שמריעין בשופרות, שכך שנינו, אין פוחתים משבע תעניות על הצבור [באחרונות], שבהן שמונה עשרה התרעות, וסימן לדבר יריחו, וביריחו הריעו בשופרות.

- **י"מ שיריחו היא סימן לדבר שמריעין בשופרות, כמו שהיה ביריחו שהריעו בשופרות, ולא תטעה לומר שמריעין בעננו.**

- **וי"מ שיריחו סימן לדבר שהשופר מועיל, כמו שהועיל ביריחו, שנאמר "וַיִּרַע הָעָם וַיִּתְקְעוּ בַשֹּׁפָרוֹת וַיְהִי כְשִׁמְעַת הָעָם אֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וַיִּרְעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחְתֵּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת הָעִיר"** (יהושע ו').

- **ותוס' פירשו, שביריחו עשו כן שהקיפו שבעה ימים, והיו תוקעים בכל יום, כמו כן תקנו בתעניות, ובכל תענית מוסיפים שש ברכות, ועל כל ברכה תוקעים מריעים ותוקעים, אם כן היינו שמונה עשרה תרועות.**

^א אבל עננו דתפלת תענית, אומר אפילו בראשונות, ואפילו יחיד אוקימנא דאומרה בשומע תפלה. [רש"י].

^ב ומאן דמפרש עננו של תפלת תענית, משתבש ... [רש"י].